

SÖYLEV GÜNÜMÜZE IŞIK TUTUYOR

Mustafa Kemal Atatürk

1919 yılı mayısının 19. günü Samsun'a çıktım. Genel durum ve görünüş:

Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu topluluk, Genel Savaş'ta yenilmiş, Osmanlı ordusu her yanda zedelenmiş, koşulları ağır bir ateşkes anlaşması imzalanmıştır. Büyük Savaş'ın uzun yılları boyunca, ulus, yorgun ve yoksul bir durumda. Ulusu ve ülkeyi genel savaşa sürükleyenler, kendi yaşamlarının kaygısına düşerek yurttan kaçmışlar. Padişah ve halife olan Vahdettin, soysuzlaşmış, kendini ve yalnız tahtını koruyabileceğini umduğu alçakça önlemler araştırmakta. Damat Ferit Paşa'nın başkanlığındaki hükümet güçsüz, onursuz, korkak, yalnız padişahın isteklerine uymuş, onunla birlikte kendilerini koruyabilecek herhangi bir duruma boyun eğmiş.

Ordunun elinden silahları ve cephanesi alınmış ve alınmakta.

İtilaf Devletleri ateşkes antlaşması hükümlerine uymayı gerekli görmüyorlar. Birer uydurma nedenle İtilaf donanmaları ve askerleri İstanbul'da. Adana ili Fransızlar; Urfa, Maraş, Antep İngilizlerce işgal edilmiş. Antalya ile Konya'da İtalyan birlikleri, Merzifon ile Samsun'da İngiliz askerleri bulunuyor. Her yanda yabancı devletlerin subay ve görevliler ve özel adamları çalışmakta. Daha sonra, sözüme başlangıç olarak aldığımız tarihten dört gün önce, 15 Mayıs 1919'da İtilaf Devletleri'nin uygun bulmasıyla Yunan ordusu İzmir'e çıkarılıyor.

Bundan başka, yurdun dört bir bucağında Hristiyan azınlıklar gizli, açık, özel istek ve amaçlarının elde edilmesine, devletin bir an önce çökmesine çaba harcıyorlar.

Sonradan elde edilen güvenilir bilgi ve belgeler İstanbul Rum Patrikliği'nde kurulan Mavri Mira Kurulu'nun illerde çeteler kurmak ve yönetmekle gösteri toplantıları ve propagandalar yaptırmakla uğraştığını doğruladı. Yunan Kızılhaçı, Resmi Göçmenler Komisyonu, Mavri Mira Kurulu'nun çalışmalarını kolaylaştırmaya yardım ediyor. Mavri Mira Kurulunca yönetilen Rum okullarının izci örgütleri, yirmi yaşını aşmış gençleri de içine alarak her yerde geliştiriliyor.

Ermeni Patriği Zaven Efendi de Mavri Mira Kurulu ile düşünce birliği içinde çalışıyor. Ermeni hazırlığı da tam Rum hazırlığı gibi ilerliyor.

Trabzon, Samsun ve bütün Karadeniz kıyılarında kurulan ve İstanbul'daki merkeze bağlı Pontus Cemiyeti kolaylıkla ve başarıyla çalışıyor.

Durumun korkunçluğu ve ağırlığı karşısında her yerde, her bölgede birtakım kişilerce kurtuluş yolları düşünölmeye başlanmıştı. Bu düşünceyle girişilen çalışmalar birtakım örgütler doğurdu. Örneğin: Edirne ve çevresinde Trakya-Paşaeli adlı bir dernek vardı. Doğu'da Erzurum'da ve Elazığ'da genel merkezi İstanbul'da olmak üzere Vilayati Şarkıye Müdafaa-i Hukuku Milliye Cemiyeti kurulmuştu. Trabzon'da Muhafazai Hukuk adlı bir dernek bulunduğu gibi İstanbul'da da Trabzon ve Havalisi Ademi Merkeziyet Cemiyeti vardı. Bu dernek merkezinin delegeler Of ilçesi ve Lazistan livasında şubeler açmışlardı.

Yunanlılar'ın İzmir'e gireceğinin açık belirtilerini mayısın 13'ünden beri gören İzmir'de birtakım genç yurtseverler ayın 14/15. gecesi bu acıklı durumu aralarında görüşmüşler; bir olupbittiye geldiği kuşku götürmeyen bu girişin ilhak ile sonuçlanmasını önlemek düşüncesinde birleşmişler ve Reddi İlhak ilkesini ortaya atmışlardır. Bu ilkenin yayılmaı için aynı gece İzmir'de Yahudi Maşatlığı'na toplanabilen halkça bir gösteri toplantısı yapılmışsa da ertesi gün sabahleyin Yunan askerlerinin rıhtımda görülmesiyle bu toplantıdan umulduğu ölçde sonuç alınamamıştır.

Bu derneklerin kuruluş amaçları ve siyasal erekleri üzerine kısaca bilgi vermek uygun olur düşüncesindeyim.

Kaynakça Atatürk, G. Mustafa Kemal, Söylev, 1. cilt, 1919-1920, Türk Tarih kurumu Basımevi, Ankara, 1999